

הלכות ברכות שבסעודה קעמ"ק תקא

ועכשיו שהמנהג הוא שמושטים כוסות הרבה למי שנכנס במסיבה הקבועים לשתיה א"צ לברך אלא על כוס הראשון¹⁷ כמו שנתבאר בס' קע"ד¹⁸:

ח אחר כל אכילתך אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה נזוק¹⁹. אבל כל מאכל ולא אכל מלח שתה כל משקה ולא שתה מים ביום ידאג מפני ריח הפה ובלילה מפני ריח הפה ומפני אסכרה²⁰ וכל המקפה אכילתו במים אינו בא לירי חולי מעיים²¹.

והאוכל מלח אחר אכילתו לא יאכל בגדל מפני שקשה לקבור בנים ולא בורת מפני שקשה לעניות ולא באצבע שקשה לשהין רע²² אלא באמה ובקמיצה²³.

ועכשיו לא נהגו כלל כאכילת מלח אחר סעודה²⁴ ואין נזוקין מפני שנשתנו הטבעים²⁵ כמו שנתבאר בס' קע"ג²⁶:

קפ דיין פירורי הפת ובו ו' סעיפים:

א כל מי שאינו משייר פת על שולחנו אין רואה סימן ברכה לעולם²⁷ שנאמר²⁸ אין שריד לאכלו על כן לא יחיל טובו: אבל בברכה מהו אומר²⁹ אכול והותר³⁰:

ב ונכון שלא להסיר המפה והלחם עד אחר ברכת המזון³¹ כדי שיהא ניכר שמכרך ה' על הסדו וטובו הגדול שהכין מזון לכל ברותיו³²:

ג אם לא³³ נשאר לו לחם על השולחן לא יביא פת שלימה ויתנהג על השולחן מפני שנראה כעורך שולחן לעבודה וזה כמו שאמר הכתוב³⁴ העורכים לגד שולחן וגו'³⁵ אבל אם היתה שלימה מונחת כבר על השולחן כמו שבשבת כוצעים על לחם משנה מוב שלא להסירה עד אחר ברכת המזון³⁶:

ד בימי חכמי התלמוד שהיו מסלקים את השולחנות הקטנות שלפני כל אחד ואחד³⁷ קודם מים אחרונים והיו נוטלים מים אחרונים במקום השולחנות היו צריכים לכבד קרקע הבית במקום השולחנות קודם הנטילה שלא ישארו שם פירורי פת וימאסו כמו הנטילה³⁸ ואע"פ שמותר לאבד פירורים שאין בהם כזית הוששים שמא יהיה השמש עם הארץ שמותר להשתמש בשמש עם הארץ ויניח על השולחן גם פירורים שיש בהם כזית³⁹

ב איוב כ, כא.
ג רש"י שם ר"ה כל שאינו.
ד מלכים ב, ד, מנ.
ה רש"י שם ר"ה כל.
ו תוס' שם מב, א, ר"ה מלק. הא"ש פ"ו דברכות סי' לא.
ז ושהדכי פ"ו דברכות רמז קלח. מור וש"ע סי' א.
ח לבוש סי' א.
ח ראה מ"מ וציונים היינו אפילו אם לא נשאר בו.
ט ישעיה, סה, יא.
י סנהדרין שם ורש"י שם ר"ה דאיכא. ש"ע סי' ב, וביד סי' קעט סי' ב.
יא זהו ר"ה פ"ו, כ, שם קט, ב, הובא במ"א סק"ב, וראה מ"א סק"א. ש"ך יו"ד שם ס"ק ה.
יב ראה לעיל סי' קעו סי' ושל"י.
יג ברכות נ"א, ב, ונב, ב, רבנן ונהי שם ר"ה מתניתין. מור וש"ע סי' ב.
יד ברכות שם ברעתי בית שמאי: מור וש"ע שם.

נד ט"ז סי' קנד סק"ג. אליה רבה שם ס"ק א. וכו' בלוח ובכפר ברה"ל שם.
נה סי' י, ושם הסרה הוספה זו.
נו ברכות מ, א, רמ"א סי' קע סב"ב.
נז ברכות שם ע"פ גורמת שבלי הלקט סי' קמט ש"ע סי' נח ברכות שם.
נט בכמה דפוסים (שבלי הלקט שם) פוענה (הר"ת "לש"ר") "לשם רע", אבל באילה זומא סק"ג ובאילה רבה סק"ט בשם מלביש י"ג פיענתי: "לשהין רע".
ס שבלי הלקט שם. ב"י ושו"ע שם.
סא הרי"א סי' קע שם סי' קעט סי' י. ולענין מים ראה רמ"א שם. לקמן סי' קמז סי' י.
סב מ"א סק"א.
סג סי' יז שהשולחן לא הניע לדינו. וראה מ"א שם סק"א.

סימן קפ
א סנהדרין צ"ב, א. ש"ע סי' ב.

תקב הלכות ברכות שבסעודה קפ

כשמסיר הלחם מעל השולחן ואח"כ יפלו ממנו כשמסלקין אותן משם¹⁰ וימאסו במי הנטילה לכך יכבד תחלה.

אבל אנו שאין אנו מסלקין השולחן ואנו נוטלים הדיים במקום שאין שם פירורים¹⁰ א"צ לכבד תחלה¹¹:

ה' אע"פ שמותר לאבד פירורים שאין בהם כוית בידים¹¹ לא יזרקם במקום דריסת רגלי בני אדם מפני שקשה לעניות¹² כשדורסים על פירורי לחם³ ולא התירו אלא לאבדם כגון להשליכם למים וכיוצא בזה¹³:

ז' נוהגים לבסות הסכין בשעת ברכת המזון¹³ כי השלחן דומה למזבח¹³ ובמזבח נאמר¹³ לא תניף עליהם ברזל לפי שהברזל מקצר ימיו של אדם והמזבח מאריך ימי האדם ואינו ברין שיונף המקצר על המאריך¹⁴ וגם השולחן מאריך ימיו של אדם¹⁵ ומכפר עונותיו¹⁶ בהכנסת אורחים¹⁶ שגדול כחה של לגימה שמשרדה שכניה¹⁷.

והנהגו במקומות הרבה שלא לבסותו בשבת ויום טוב¹⁷ כי בחול מכסין אותו מפני שהוא כחו של עשו ובשבת ויום טוב אין שמן ופגע רע¹⁸ ומנחגן של ישראל תורה הוא¹⁹:

כב ורקח סי' שלב. שבלי הלכט סי' קנה. אהות חיים דל' ברדמ"ז סי' ח. שו"ע סי' ה.
כג כדלעיל סי' קמו ס"ח וש"נ.
כד דברים כ', ה'.
כה מדות פ"ג מ"ד.
כו ראה ברכות נה, סע"ב.
כז ברכות נה, א. חגיגה כו, א. מנחות צו, א.
כח רבנו גרשום מנחות שם. רש"י חגיגה שם ד"ה שלחנו.
כט סנהדרין ק"ד, א וברש"י שם ד"ה ומשרה. תוס' חגיגה שם ונמנחות שם ד"ה שלחנו.
ל כ"י ס"ח כתב. שו"ע שם.
לא תולעת יעקב מור ברכת המזון בתחלתו. הוכח באילה וז"ל ס"ק"ג ובאילה רבה ס"ק"ד. ראה גם שו"ת באר עשק סי' כו. וראה חקרי הלכות ח"ח ד', א.
לב כ"י שם.

טו מ"ז סק"ב.
טז כדלקמן סי' קפא מוס"ב.
יז הרב רבנו יונה שם בשם רבנו יצחק הקוץ. שו"ע שם. סי' א"ש.
יח מנחות נב, ב. רמב"ם הל' ברכות פ"ז ה"א. מור וש"ע סי' ה'. וראה שבת קכג, א ותוס' ד"ה פירורין. וראה תוס' מנחות נה, ב סו"ה וא"כ.
יט חזקוני ק"ה, ב. פסחים שם. תוס' ברכות שם ד"ה פירורין. שו"ע שם.
כ רש"י חזקוני שם ד"ה נפלי רש"י ורשב"ם פסחים ק"א, סע"ב ד"ה נקדו. מ"א סק"ג. וראה גם לקמן חלק ח"ג הל' שניות ג"ג מ"ט. ולענין פירורי המזן בע"פ שהל' בשבת – ראה לקמן סי' הנדר מ"ט.
כא מ"א שם.